

۲ دانش دریا

پژوهش

برای نخستین بار در کشور صورت گرفت ساخت دانش‌افزار فرآیند ساخت و مدیریت کشتی

برای اولین بار در کشور توسط دانش آموخته دانشگاه صنعتی امیرکبیر و عضو ارشد موسسه جهانی علوم، فناوری و مهندسی دریا دانش‌افزار فرایند ساخت و مدیریت کشتی ساخته شد.

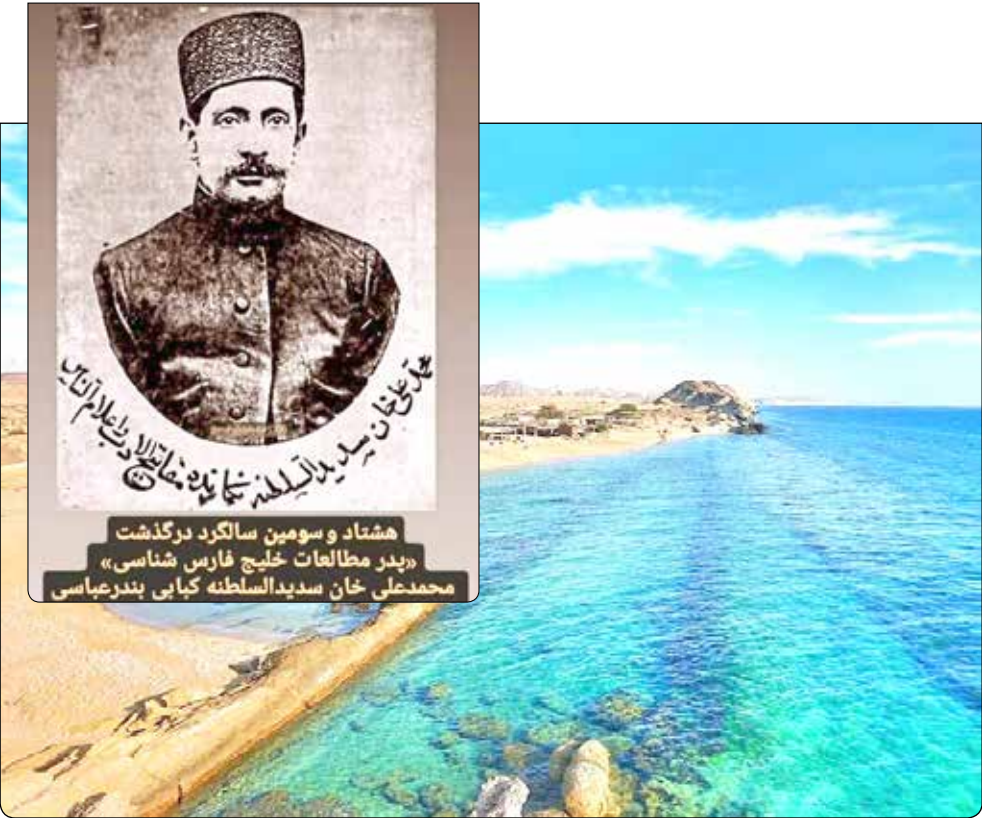
به گزارش روزنامه دریایی سرآمد، رضا محمدعلی بیگی، سازنده این دانش‌افزار در گفت‌وگو با مانا اظهار کرد: ایده تهیه این دانش‌افزار پس از ۸سال دریاوردی بین‌المللی در سمت افسر مهندس مکانیک و با وجود علاقه‌مندی به صنعت کشتی‌سازی در ذهن بنده به وجود آمد و تصمیم گرفتم بـا افزایش اطلاعات خود در حوزه ساخت و مدیریت کشتنی وارد این حوزه از صنعت دریایی شوم.وی با اشاره به فعالیتش در باردهای کشتی‌سازی و شرکت‌های مطرح کشتیرانی، گفت: طی فعالیت در این یاردها، در کمال ناباوری مشاهده کردم که اطلاعات و درس آموخته‌های خود را که طی ۱۰ سال کار در کارخانه‌های کشتی‌سازی و شرکت‌های کشتیرانی به دست آورده بودند به طور سیستماتیک و مهندسی شده در اختیار نذارا!

سازنده نخستین دانش‌افزار فرایند ساخت و مدیریت کشتی در کشور خاطرنشان کرد: در این کشتی‌سازی‌ها اطلاعات را به طور ناقص و پراکنده در اذهان خود جای داده‌اند و این روش‌ها هر علاقه‌مند تازه واردی را دچار یاس، ناامیدی و درهم ریختگی شدید ذهنی در این حوزه‌ها می‌کرد. محمد علی بیگی اضافه کرد: به همین دلیل به فکر اقدام تا با درک مفهوم مدیریت دانش، انواع بیمه، روش‌های تأمین مالی، مدیریت کشتنی، فرایند طراحی و ساخت کشتنی از طریق مطالعه مشورت با صاحب‌نظران داخلی و خارجی در قالب بازدیدهای میدانی و تشکیل جلسات فنی و سازنده، نقشه راه خود را در جهت تهیه دانش افزاری کامل و جامع، تدوین و اجرایی کنم.این دانش آموخته دانشگاه امیرکبیر با اظهار اینکه این دانش‌افزار را با هزینه شخصی آماده بهره‌برداری کرده است، گفت: دانش‌افزار فرایند ساخت و مدیریت کشتنی در مدت دو سال و به زبان انگلیسی تهیه شده است.محمد علی بیگی تصریح کرد: به اعتقاد تمامی صاحب‌نظران بین‌المللی، این دانش‌افزار ایرانی منحصر بفر، کاربردی، ساده و سیستماتیک است.

وی اظهار کرد: مخاطب این دانش‌افزار با حداقل آگاهی و دانش از صنایع دریایی، طی مدت زمان ۱۶۰ ساعت آموزش اصولی و نوین (تئوری و عملی) به شناختی از این صنعت دست می‌یابد که قادر است در شرکت‌های فعال و مرتبط با صنعت کشتی‌سازی فعالیت کند.

سازنده دانش‌افزار فرایند ساخت و مدیریت کشتی تصریح کرد: در دانش‌افزار مذکور مخاطب فرایند کامل طرحی و ساخت کشتی و سپس مدیریت کشتی در فاز بهره‌برداری را آموخته و با نقش، وظایف و مسئولیت‌های هر یک از گروه‌ها یا ذینفعان آشنا می‌شود.

محمد علی بیگی تصریح کرد: در این دانش‌افزار سعی شده با کمک طراحی مدل‌های تعاملی ذینفعان و در قالب لینک گذاری و کلیک بر روی هر موضوع یا محل مورد نظر، مخاطب در کوتاه‌ترین زمان به موضوع مورد علاقه دست یافته و منابع مرتبط با موضوع را شناسایی، دانلود و استفاده کند.

گروه دانش دریا – محمد رحیمی – به دنبال تحقیقات تحریریه روزنامه دریایی اقتصادسرآمد درباره ژرف‌اندیشان حوزه دریا و پس از انتشار پرونده های نوروز دریا(نهم مر داد؛ آغاز سال جدید دریایی) و مقاله این ماجدکنگی که با استقبال چشم گیر مخاطبان قرار گرفت، شورای سیاستگذاری روزنامه دریایی اقتصادسرآمد تصمیم به ادامه مسیر سخت خدمت گذاری به تاریخی کشورمان گرفته است تا شاید با این تحرکات گوشه ای از خلاء پیش روی کشورمان در حوزه وسیع دریا و منافع ملی مان در خلیج فارس، دریای عمان و کاسپین پر شده و روحیه مطالبه گری مان در باره منافع ملی تقویت شود. به امید روزهای شگشتگ برای سواحل زیبا اما بکر و دست نخورده سرزمین ایران.

آوازه خلیج فارس در طی قرون متمادی

خلیج فارس در دوره‌های مختلف تاریخی، از نظر ژئوپولیتیکی، استراتژیکی، انرژی و تاریخ و تمدن پهنه آبی مهم و منحصربه فردی در جهان بوده است. در تاریخ ایران و سرزمین های مجاور خلیج فارس نیز، این پهنه آبی همواره نقش مهم و حساسی داشته است. اولین اشاره به خلیج فارس در کتیبه های آشوریان با نام نارم‌تو (narmarratu) یعنی رود تلخ بوده است. این آبراه در عصر باستان و ویژه دوران حاکمیت عیلامیان در مدار توجه قرار گرفت اما مهم ترین مقطع رونق و شکوفایی اقتصاد و تجارت خلیج فارس دوران هخامنشیان در دوران سلطنت داریوش کبیر و پس از آن عصر ساسانیان است.

آوازه خلیج فارس در طی قرون متمادی، اروپائیان را متوجه این ناحیه کرد. بر تغال و به دنبال آن هلند و انگلیس هر یک برای خود جای پای در این آب های نیلگون بازکردند. انگلیس مهم ترین آبراه برای حفظ هند را خلیج فارس می دانست. با کشف نفت در منطقه خلیج فارس و درک اهمیت آن در تحولات نظامی و صنعتی، نگاه تمامی قدرت های استعماری بیشتر از پیش متوجه خلیج فارس گشت.

نام تاریخی این پهنه آبی، همواره با نام‌های سرزمین ایران پیوند داشته و در زبان‌های گوناگون، ترجمه یا معادل «خلیج فارس، بحر فارس و دریای پارس» بوده‌است. بنابراین، این خلیج بـا هویت ملی ما پیوند خورده است و نقش برجسته‌ای در تکوین هویت ملی داشته است. اولین عنصر هویت، آبگهی است و دومین آن، علاقه مندی به مجموعه ای که او به آن تعلق دارد. بنابراین، آگاهی و شناخت این عنصر هویت بخش – خلیج فارس – که از طریق ایجاد تعهد و تعلق ایرانیان به خود، به عاملی برای تقویت همبستگی اجتماعی، انسجام فرهنگی، همگرایی ملی، وحدت سرزمین، استقلال سیاسی و اجماع داخلی تبدیل شده است، یک ضرورت انکارناپذیر است.

توجه به مسائل خلیج فارس، از دوره افشاریه و زندیه و به ویژه اواخر دوره قاجار بیشتر شد و در نتیجه حجم آثار و تالیفات در این زمینه افزون گردید. علاوه بر اشاره نویسندگان و دانشمندان در اعصار مختلف به خلیج فارس در آثار خود مانند استرابون جغرافی دان نامور سده یکم قبل از میلاد یونانی، بطلیموس نقشه نگار، ریاضی دان و نویسنده قرن دوم

میلادی، المقدسی در کتاب احسن التقاسیم فی معرفة الاقالیم، ابوریحان بیرونی فیلسوف بزرگ ایرانی در کتاب عظیم التفهیم لاوائل صناعه التنجیم، ابن بلخی در کتاب فارسنامه، یاقوت حموی در کتاب معجم البلدان، حمدالله مستوفی قزوینی در کتاب نزه القلوب، ابن بطوطه در سفرنامه خود به نام تحفه النظار فی غرائب الامصار و غرائب الاسفار و ... و ثبت نام خلیج فارس در حدود ۳۰اطلس تاریخی ، این پهنه مهم آبی جهان مورد توجه پژوهشگران معاصر ایرانی همچون سدیدالسلطنه کبابی بندر عباسی، دریادار غلامعلی بایندر و احمد اقتداری بوده و تألیفاتی متعددی از آن‌ها در این خصوص به جا مانده است.

محمد علی خان سدیدالسلطنه کبابی یکی از پرکارترین و تاثیرگذارترین بدون شرح

عکس: اصغر یشارتی

باز نشر تحلیل «روزنامه دریایی سرآمد» به بهانه سالگرد

بدر مطالعات خلیج فارس شناسی؛

محمدعلی سدیدالسلطنه کبابی بندر عباسی مورخ بصیر و ایران‌دوست

نگاه تاریخی واقع نگر به خلیج فارس

عمان، بحرین و قطر»، «اعلام‌الناس فی احوال بندرعباس» با عنوان فارسی «بندرعباس و خلیج فارس»، «مغاص اللئالی و مناراللیالی» با عنوان «سرزمین‌های شمالی پیرامون خلیج فارس و دریای عمان در صدسال پیش» و کتاب «التدقیق فی سیرالطریق» که با عنوان «سفرنامه سدیدالسلطنه»، «مشوّش‌نامه» شامل اشعار شاعران معاصر خطهٔ فارس، دو مجموعه «النواتر و الظرافت» شامل گردآوری و منتخبی از اشعار محلی مردم جنوب، «المناص فی احوال الغوص والغواص» درباره صید مروارید و روش‌های سنتی و اصطلاحات تخصصی این حوزه چاپ و منتشر شده اند.

همچنین برخی از مهم ترین مقاله ها و رساله های سدیدال سلطنه شامل احوال لنکه، اوزان چو (درباره خرید و فروش مروارید و اصطلاحات آن)، لغات لاری، اصطلاحات کشتی، تجارت خانه های بوشهر، تعلیق بر خوراج و ... می باشد. سدید در نوشته ها و پژوهش های پر شمار خود، به شیوه ایی علمی و نقادانه به شرح رویدادها و واقعیت های موجود در همه ابعاد طبیعی، جغرافیایی و انسانی خلیج فارس پرداخته است. وی در این زمینه، تمامی وجه مشترک فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی شهرها و آبادی های شمالی و جنوبی خلیج فارس را مورد مطالعه قرار داده است.

افزون بر این نگاه جامع، سدیدالسلطنه بر خلاف اینکه دولتمردی قاجاری بود، برای تاریخ نگاری این منطقه، تنها به وقایع نگاری و گزارش نویسی اکتفا نکرده است. او بر خلاف منتشیان و تاریخ نویسان حقوق بگیر درباری حکومت های پیشین و سلف خود، به تشریح و توصیف دقیق و تجزیه و تحلیل علمی و نتیجه گیری از این رخدادها نیز دست زده است. این مورخ، با لحاظ تمامی اصول و روش های تاریخ نویسی مدرن و با نگرشی متفاوت و با خردورزی و ذهن جستجوگر خود برای نخستین بار به نگارش تاریخ نویسن خلیج فارس همت گماشته است.

سدیدالسلطنه به زبانی ساده و علمی با به کارگیری نثری ساده و غیر متکلف که ویژگی تاریخ نگاری جدید ایران در عصر مشروطه بود، به تمامی وجوه تاریخی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی شهرها و آبادی های شمالی و جنوبی خلیج فارس می پرداخت. بکارگیری اسناد و منابع معتبر و مستند ساختن کلام و گفتار خود به متون تاریخی از ویژگی های کار علمی اوست و توجه به مسایل اجتماعی و نوشتن تاریخ طبقات فرودست، کارهای او را به نوعی تاریخ نویسی اجتماعی با عطف نظر به طبقات پایین تبدیل ساخته است.

کتاب «التدقیق فی سیر الطریق» که با نام «سفرنامه سدیدالسلطنه» در این کتاب انتشار یافته است، مجموعه‌ای از تحقیق در احوال شهرها و راه‌ها و ارزاق عمومی و نرخ‌ها و خصوصیات اجتماعی مردان دوره قاجاری و وقایع تاریخی و شرح ملاقات‌های رجال دوره قاجاری و اوایل دوره پهلوی، کیفیت اداره شهرهای شیراز و اصفهان و قم و تهران و مشهد و کربلا و امثال آن، زیارت‌گاه‌ها، مقابر، سنگ قبرها، الواح و ثبت کتیبه‌ها و لوحه‌ها و امثال آنهاست.

از آنجا که بسیار با ذکاوت، کنجکاو و مطلع و بصیر و کتابخواه بوده، در بسیاری از مسائل و موارد در بحث عالمانه تاریخی و ثبت نوشته‌ها و ملاقات شعرا و شرح احوال رجال علم و ادب که آنها را می‌دیده و کتاب‌هایی که می‌خوانده، پرداخته است. توجهی شگفت‌انگیز به ثبت و ضبط کتیبه‌ها، دیدن آثار تاریخی، بقاع و قلعه‌ها و کاروانسرا‌ها داشته و همه جا به مؤلفین قبلی یا نوشته‌های دیگری که خوانده بوده، استناد یا انتقاد کرده است.

سدیدالسلطنه قبل از چاپ کتاب «صید مروارید» خود در سال ۱۳۰۸، آن کتاب را در سال ۱۳۰۶ به نشریه‌ی «تقدم» سپرده این نشریه به سردبیری «احمد» و «عبدالرحمن فرامرزی» اداره می‌شد. برادران «فرامرزی» در مورد ژرفانگری، دقت، تیزبینی و احاطه‌ی «سدیدالسلطنه» بر موضوعی که درباره‌ی آن دست به تحقیق زده بود، چنین نوشته اند:

«اخیرا جناب آقاسی «میرزا علی محمد(محمدعلی)خان سدید (سدیدالسلطنه سابق)، مقیم بندر بوشهر، رساله بسیار نفیسی به‌نام «المناص فی احوال الغوص و الغواص» تألیف کرده و تحقیقاتی راجع به مروارید کرده اند که می توان گفت تاکنون چنین مجموعه‌ای در این موضوع تألیف نشده است؛ این رساله به قدری دارای اطلاعات دقیق و عمیق است که خود ما که سال‌ها در بحرین که مرکز صید مروارید است زیسته، و شب و روز با اشخاصی که مباشر این کار هستند و مباشر بوده ایم، نشنیده ایم. راستی که «سدیدالسلطنه» یکی از اشخاص ذی قیمت است که متأسفانه قدر او مجهول است»

وی در کتاب «بندرعباس و خلیج فارس» خود از قدیمی ترین مطالب و گزارش پیشینیان در مورد خلیج فارس تا تحقیقات معاصران خویش را مورد استناد قرار داده و در این باره هم کتاب شناسی مفصلی ارائه کرده است تا کار پژوهش گران پسین خود را نیز هموار کند.

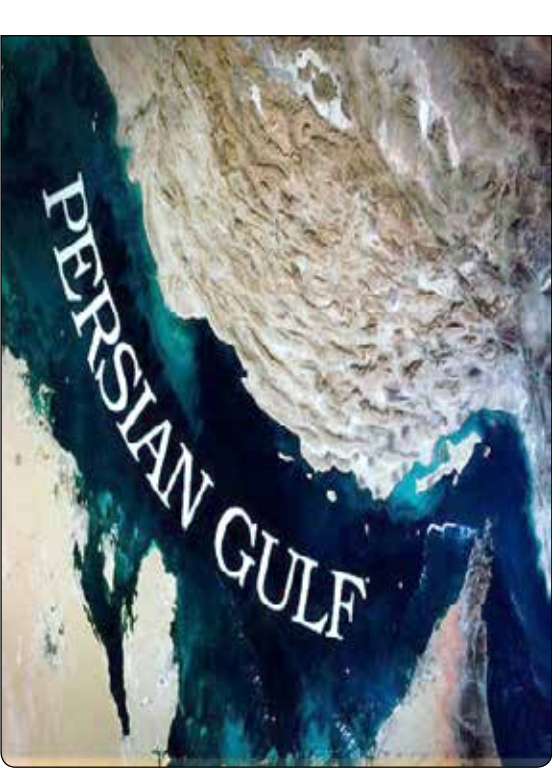
بیشتر یادداشت‌ها و نوشته‌های او حکایت از سوز و گداز و وطن پرستی اش برای ایرانی ماندن خلیج فارس و نواحی آن می کند. به فرهنگ و تاریخ تمدن کهنسال نیاکان و پدران و قومیت ایرانی خود افتخار می‌کرده و همواره طر فدار و نگهدیان مدنیت و فرهنگ ایرانی در تمامی آن نواحی بوده‌است.

محمدعلی خان سدیدالسلطنه انسانی بلند طبع و لطیف و خوش سخن بوده‌است؛ گاهی شعر می‌گفته و سفره اش نیز بر دوستان و مهمانان گسترده بود و با وجود تعین و تملک و ثروت فراوانی که از پدر به ارث برده، خود در نهایت سادگی و در خدمت به مرز و بوم کوشا و گشاده دست و زحمت کش و مدافع ملیت ایرانی در خلیج فارس و دریای عمان بوده است و از طبقات ضعیف و ستم‌دیده و زحمت کش هم حمایت جدی می‌کرده است.

محمدعلی سدیدالسلطنه کبابی بعد از دوران بازنشستگی از کارهای دولتی در بندرعباس زندگی می کرد و در سال های پایانی عمر خود، کتابخانه خود را که شامل چند هزار جلد کتاب بود، وقف مدارس بندرعباس کرد. وی سرانجام در تاریخ ۱۴ مردادماه ۱۳۲۰ در بندرعباس درگذشت و در قبرستان قدیمی سیدکامل بندرعباس به خاک سپرده شد

آن هاست که حوزه اصلی مطالعات و تحقیقات خود را به شساخت اوضاع اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خلیج فارس و مناطق همجوار آن معطوف کرده است.

میراث مکتوب محمدعلی سدیدالسلطنه در شمار نخستین آثار واقع گرایانه پژوهندگان ایرانی در زمینه تاریخ خلیج فارس به شمار می آید. در کتاب «بندرعباس و خلیج فارس» دلایل نگارش کتاب را برمی شمارد: «چنین گوید نگارنده، محمدعلی پور حاج احمدخان، چون کارگزاران دولت به درجه ای صرف نظر از بنادر و جزایر خلیج فارس کرده و ناحیه وسیعه را گویا خارج از خریطه (نقشه) ایران شمرده و دروازه جنوب ممالک خود را بدون محافظ و مراقب گذاشته و سبب آن همه تغافل (غفلت)، مبادعت(دوری) این حدود از مرکز به نظر آمد، این است که بر خود واجب یافتم، اطلاعات خود را در اصول آن دیار که خاص ایام مأموریت متعاقبه و اسفار متوالیه (سفرهای پی درپی) در آن نقاط است و آن‌ها را در نزد خود پریشان داشته‌ام، جمع و لباس تدوین پوشانیده و به نظر اولیاء امور رسانیده، شاید انتباه (آگاهی) یابند و بیدار شوند و توجه خود را بدین صویه (استان) معطوف سازند و چون اهمیت بندرعباسی بیشتر از نقاط دیگر بود، ابتدا به نگارش حال آن دیار نمود. من الله توفیق و علیه تکلان. شروع آن در سنه ۱۳۲۴ قمری و در سال سی و چهارم زندگانیم است.»

محمدعلی خان مینابی بندرعباسی، ملقب به سدیدالسلطنه

محمدعلی خان مینابی بندرعباسی، ملقب به سدیدالسلطنه و متخلص به عاری و معروف به سدیدالسلطنه کبابی، شاعر، نویسنده و مورخ ایرانی در سال‌های آخر دوره قاجار و آغاز دوره پهلوی بود، که در سال ۱۲۹۱ هجری قمری (۱۲۵۳خورشیدی) – هنگامی که پدرش نمایندگی ایران در بغداد را بر عهده داشت – در بغداد به دنیا آمد و به سبب سکونتی که در بندرعباس و میناب داشته و به مناسبت آن‌که مادرش دختر شیخ محمد مینابی بوده، به بندرعباسی مشهور گشت. او در شهر میناب استان هرمزگان دارای ملک، باغ، خانه و مزرعه بوده و خانه‌ای هم در بندرعباس داشته که بقایای خانه بندرعباس، املاک، باغ‌ها، مزارع و خانه‌ی مسکونی او نیز در میناب باقیست.

وی از خاندان‌های دیوانسالار ایرانی جنوب بود؛ پدر «سدیدالسلطنه»، «حاج احمدخان سرتیپ کبابی بندرعباسی» است که مدت‌زمان طولانی کارگزاری دولت ایران را در بنادر و جزایر خلیج فارس داشته است. «حاج احمدخان» در یک خانواده‌ی شیرازی که در زمان «نادرشاه افشار» به مسقط رفته‌اند به دنیا آمد و جد اعلای او (بنا به نوشته‌ی سدیدالسلطنه)، «محمدعلی خان افشار»، سردار «نادرشاه» و فاتح مسقط و عمان در روزگار «نادرشاه» بوده است.

سدیدالسلطنه در مدت ۷۱سال عمر خود به امور دیوانی و دولتی، مسافرت‌های تحقیقی در مسایل مختلف خلیج‌فارس، به‌ویژه جغرافیای تاریخی بنادر و جزایر آن مشغول بود. وی در سمت‌های مختلفی چون فرماندهی در جنگ و فتح بندر لنکه و طرد محمد بن خلیفه، ریاست تذکره (گذرنامه) خلیج فارس، کفالت و کارگزاری بنادر، کاگزاری دولت روسیه در بندر لنکه، وکالت کنسول گری روسیه در بندرعباس و معاونت حکومت بنادر جنوب و حکومت بندر لنکه را برعهده داشته است.

از میان آثار متعدد سدیدالسلطنه که حوزهٔ متنوعی از تاریخ، جغرافیا، تجارت و صید مروارید و شعر و ادبیات را شامل می‌شود، برخی از آثار وی به‌طور مستقیم به تاریخ و جغرافیای خلیج‌فارس پرداخته‌اند. بخشی از آثار بازمانده سدیدالسلطنه توسط خط و دختریش هوشنگ ستایش به مرکز اسناد و کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران اهداء گردیده است. براساس گزارش زنده یاد ایرج افشار «مجموعه ای که آقای مهندس ستایش از طرف خاندان سدیدالسلطنه به کتابخانه اهداء فرموده اند، جمعاً از نود و پنج کتاب، رساله خطی و سه کتاب چاپی از آثار سدید و نود و دو قطعه نقشه های خارجی و ایرانی مربوط به ایران و قطعات فرمان و حکم، ابلاغ حقوق و نشان دولت های خارجی» بوده است. برخی از آثار وی شامل «مفاتیح الادب فی تواریخ العرب– شفایق التعمان فی احوال مسقط و عمان» با عنوان فارسی «تاریخ مسقط و